

Реферат на тему: "Письменники рідного краю. Стефаник"

Василь Стефаник

Реферат на тему:

"Письменники рідного краю"

Наш край багатий на видатних людей. Також він багатий і на відомих письменників. Так, до числа письменників нашого краю входять такі визначні постаті як В.Стефаник, А.Чайковський, серед сучасників С.Пушик, Ю.Андрухович, М.Савчук та ін.

Для розгляду візьмемо такого відомого письменника як Василь Стефаник.

Василь Стефаник – неперевершений майстер соціально-психологічної новели. Ця істина міцно утвердилася в нашому літературознавстві. Він найближчий соратник Івана Франка, Михайла Коцюбинського, Лесі Українки, Ольги Кобилянської, товариш і спільник у творчій та громадській діяльності Леся Мартовича та Марка Черемшини. Творчість Стефаника припадає на кінець XIX та початок XX століття. Талант письменника найбільше виявився у жанрі соціально-психологічної новели. Основною темою його творів, як і творів Леся Мартовича і Марка Черемшини, що становлять разом із Стефаником так звану "покутську трійцю", було життя найбіднішого селянства на західноукраїнських землях. З великою силою слова Василь Стефаник зобразив трагедії і драми селян, про яких він говорив: "Я люблю мужиків за їх тисячолітню тяжку історію, за культуру ... За них я буду писати і для них".

Менше знаємо про нього як про людину. А така інформація теж важлива для глибшого розуміння творчості письменника, для проникнення в таємниці його майстерності. Цікавим видається спогад Василя Косташука, який добре знав Стефаника: "Гарна класична будова тіла, приємні риси обличчя та благородні рухи творили з нього непересічний тип чоловічої краси. Був незрівнянним психологом. Інтуїція, якою володів, давала змогу йому відкривати найтаємніші думки й бажання свого співбесідника, вбирав у слова те, що інші лише відчували, але назвати того не могли. Коли говорив, всміхався якоюсь дивною усмішкою: то дивиться з-під брів, то в очі глядів, ніби зазірав у душу. А як оповідав про щось гірке, то чоло морщив і хмурився; тоді здавалося, що от-от з буйної чуприни вилетить іскра і запалить світ".

Оце вміння спостерігати і глибоко переживати бачене й почуте надало новелам письменника того болю, що гримів, як музика Бетховена. А уривчаста, нервова фраза зближує його творчість з експресіонізмом – літературно-мистецьким напрямом, що розвивався в перші десятиріччя XX ст.

Василь Семенович Стефаник народився 14 травня 1871 р. в селі Русів, тепер Снятинський район Івано-Франківської області. Допитливий розум вбирав народні пісні, казки, легенди, деталі селянського побуту, звичаїв, обрядів мешканців покуття. Як

підріз, пас овець, їздив з батьком в поле.

Три роки відвідував школу у рідному селі, а потім ще три роки навчався у Снятині, де вперше відчув на собі погорду з боку вчителів і паничів. Знущання стали ще нестерпнішими, коли в 1883 р. вступив до Коломийської гімназії. Ховаючись від учителів-шовіністів, разом з Лесем Мартовичем організував вшанування пам'яті Шевченка, відкрив у рідному селі читальню, входив до таємного гуртка гімназистів, де знайомилися з українськими книжками, обговорювали факти селянської неволі.

У великому залі першого класу польської гімназії в Коломиї, пише Стефаник у автобіографії: "ми, селянські хлопці зайняли послідню лавку. Товариші наші в лакованих чобітках глузували з нас та посміхалися". Оце глузування рано пробудило у хлопцеві почуття протесту проти соціальної та національної нерівності.

Формування світогляду майбутнього письменника проходило поза стінами гімназії, бо, як згадує він в автобіографії, "гімназія, крім формального навчання і ворожого відношення до нас, українців-студентів, нічого нам не давала."

Діяльність таємного гуртка гімназистів не лишалася непоміченою. Наслідком цієї "читальняної діяльності" було те, пише Стефаник, що його разом з багатьма іншими "прогнали з Коломийської гімназії", і він уже в 7-му класі був у Дрогобичі.

Тут, у Дрогобичі, Стефаник уперше побачив Івана Франка і, вирішивши з ним особисто познайомитися, завітав до нього у село Нагуєвичі. Знайомство відбулося, і далі, як зазначає Стефаник в автобіографії, підтримував з ним ціле життя найдружніші взаємини і його, може, єдиного з українських великих письменників, найбільше любив."

Після складання в Дрогобичі 1892 року іспитів на атестат зрілості Василь Стефаник вступає на медичний факультет Краківського університету, хоч, як він пише в автобіографії, з тією "медициною вийшло діло без пуття, бо ані тої науки не любив, а вже ніяк не міг мурдувати хорих своїми обпукуванням і обшукуванням".

Перебування Стефаника в Кракові не було безплідним. Вивчення письменником медицини, особливо психіатрії, позначилися згодом на його творчості у повсякденній пильній увазі до пізнання найглибших таємниць психіки людини, з'ясування причин тих чи інших людських вчинків і дій, найтонших порухів людської душі.

У студентські роки Стефаник бере активну участь у громадському житті, виїздить на села агітувати за селянських кандидатів у депутати до австрійського парламенту, зокрема за Івана Франка. За демократичні переконання його переслідують австрійські жандарми і кидають до в'язниці.

Літературну діяльність Стефаник починає 1890 року. Тоді в журналі "Народ" був опублікований його допис "Жолудки наших робітних людей і читальні". Протягом 1890-1897 років він пише свої перші "образки", тобто (пісні) ліричні етюди, поезії в прозі, далі переходить до писання реалістичних новел, в яких змальовує тяжке економічне становище і безправність селян Галичини, різні побутові трагедії і драми, які постають на ґрунті пригнічення, темноти і нужди.

Вперше Стефаник опублікував свої художні твори 1897 року в чернівецькій газеті "Праця". Тут було вміщено кілька новел, зокрема, "Синя книжечка", "Виводили з села",

"Стратився", "У корчмі", "Побожна", "Сама-самісінька".

1898 року виходить з друку перша збірка його новел "Синя книжечка", за нею "Камінний хрест" (1900), "Дорога" (1901), а в 1905 р. – вибрані оповідання "Моє слово" (тут вміщено лише 2 нові твори – "Моє слово" і "Суд").

Написані з великою художньою силою твори Стефаника здобули широку популярність: вони перекладалися російською, польською, німецькою, чеською та іншими мовами, про них багато писала критика. Але сам письменник через певні життєві обставини після 1907 року надовго припинив творчу працю. За наступних 15 років він не опублікував жодного нового художнього твору.

У 1903 році, "по невдатній медицині" Стефаник повертається у рідне село, в 1904 р. до тестя в с. Стецеву, де живе до 1910 року. Згодом повертається в Русів і мешкає там до кінця життя.

У 1903 році письменник уперше побував, як сам казав, "на Великій Україні", куди його запросила громадськість на відкриття пам'ятника І.Котляревському в Полтаві. Тут він особисто познайомився з М.Старицьким, М.Коцюбинським та іншими відомими письменниками, відвідав могилу Т.Шевченка в Каневі. З Канева написав Ользі Гаморак: "Осе ж і місце, звідки я поклонився всій Україні".

З 1908 по 1918 рік Стефаник був послом (депутатом) австрійського парламенту у Відні. Перебуваючи депутатом від селянської радикальної партії, зрозумів, що його діяльність в умовах цісарської само державної влади приносить дуже мало користі народowi.

Першу світову війну Василь Стефаник зустрів у рідному селі. Однак постійне прискіпування ворожій німецької воячини, підозри в симпатіях до російського війська примусили письменника перебратися до Відня. Воєнні дії глибоко вразили В.Стефаника, а саме тут, у Відні, після майже 15 р. перерви, у нього "знову народилося слово". Одна за одною з'являються новели "Дівоча пригода", "Марія", "Сини", "Вона-земля", "Пістунка", що мають антивоєнний характер. Вони малюють трагедію народу: над його селами й містами, полями й горами пройшла, як смерч, все знищуючи на своєму шляху, війна.

А після війни приходить нове лихо – окупація західноукраїнських земель напівфашистським – польським урядом на чолі з маршалом Пілсудським. Про те, як жили і на що сподівалися покутські селяни під окупаційною владою, розповідається в новелах "Дід Гриць", "Morituri" та "Воєнні шкоди".

Ось із цих творів, написаних під час першої світової війни та в повоєнний час, і склалася нова книжка новел Стефаника – "Земля", що вийшла 1926 року у місті Львові.

Коли розвалилася царська імперія, і на її руїнах постала Українська Народна Республіка Стефаник привітав її утворення як волевиявлення українського народу. 17 листопада 1917 року виступаючи на все людному вічі у Снятині, він з радістю говорив, що в Україні "в найбільшій величі встає новий світ. Звідти йде до нас світло для нашого розвою".

Разом із тим письменник протестував проти намагань польсько-шовіністичних кіл

загарбати Галичину. "віримо всі: ніхто нас не може збороти, ні знищити...: ніяка держава не може змусити народ, аби йшов до ворога на погибель..." – сказав Стефаник у своїй промові 14 грудня 1917 року.

У численних публічних виступах цього періоду він утверджував ідею державної незалежної України. Найвиразніше ця ідея втілена в його патріотично-політичній громадській акції-участі у святі Злуки українських земель.

У січні 1919 р. В.Стефаник очолив велику делегацію на знаменне свято – проголошення злуки всіх українських земель.

Василь Стефаник разом з багатьма діячами української культури болюче пережив трагедію нашого народу, який не зміг відстояти свою незалежність у той час. Йому стелилася дорога в Україну і утретє, 1927 року. Але Стефаник не приїхав. І не лише тому, що польські власті не дали закордонного паспорта. До нього дійшла інформація про наближення тієї тяжкої, жахливої дійсності, що йменується беззаконням, сталінськими репресіями, більшовицьким червоним терором. Отримуючи від українського радянського уряду за свою літературну працю персональну пенсію, В.Стефаник водночас не давав себе втягнути в сумнівну політичну полеміку, зрештою, відмовився від згаданої пенсії. Дальший розвиток трагічних подій в Радянській Україні репресії діячів української культури, серед них приятелів і знайомих Стефаника, старший голодомор 1933 року – все переконало письменника в тому, що більшовицько-сталінський тоталітарний режим ворожий народові, несе йому горе і страждання. Тому відомий вислів Стефаника 1927 року: "Стою на вуглі моєї хати і простягаю до Вас руки..." не можна переносити на всю тогочасну дійсність Радянської України. Ці слова стосувалися лише певної групи письменників і декларують, насамперед, духовну єдність В.Стефаника з чесними, відданими народові митцями у Великій Україні.

У 1926-1927 роках широко відзначалося 30-річчя літературної діяльності Стефаника. Ім'я письменника стає широко знаним у світі. Його твори перекладаються багатьма мовами.

Список використаної літератури:

1. Історія української літератури. – К., 2000.
2. Літературна енциклопедія. – К., 1992.
3. Українська та зарубіжна культура. – К., 1994.